

El cor quiet

Josep Carner

JOSEP CARNER

El cor quiet

Preliminars, edició i glossari de Jaume Coll
Suplements de Jordi Cornudella

educaula**62**

Educaula62
Collecció Educació 62

Collecció dirigida per Carme Arenas

© del text d'*El cor quiet*: hereus de Josep Carner
i Puig-Oriol, 1984, 2018

© dels Preliminars, l'edició i el glossari:
Jaume Coll i Llinàs, 2018

© de les Orientacions i propostes de treball:
Jordi Cornudella Martorell, 2018

© dels exemples de lectura:
'Els cocoters de Macuto' i 'Cançoneta incerta':
hereus d'Artur Martorell, 2018

'Casa que fou de pescadors': hereus de Marià Manent, 2018

'Nocturn': Josep Navarro i Santaaulàlia, 2018
'Idil·li': Jordi Cornudella, 2018

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Educaula62

Primera edició: gener del 2018

www.educaula62.cat
educacio@educaula62.cat

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.

Impressió: Liberdúplex

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.494-2017

ISBN: 978-84-15954-43-9

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos
Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar
algun fragment d'aquesta obra

(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

PRELIMINARS, PER JAUME COLL

Presentació	13
Introducció	17
1884-1914 – El balbuceig. Els primers anys.	
La joventut	17
1914-1924 – L'estirada. L'allunyament	21
1925 – De vacances, amb el cor inquiet	27
1925 – <i>El cor quiet</i>	30
Primera secció: »Les nits« (1-11)	31
Segona secció: »Els arbres« (11-21)	35
La bellesa i la felicitat, efímeres	37
Tercera secció: »Les estampes« (22-65)	40
Quarta secció: »Les adreces« (66-72)	44
Cinquena secció: »L'assenyament« (73-83)	45
1925-1939 – De l'allunyament laboral a l'exili forçós	47
1939-1953 – De l'exili a l'exili: de Ciutat de Mèxic a Brusselles	52
1957 – El llibre de llibres: <i>Poesia</i>	54
1958-1970 – L'exili interminable, la mort inexorable	56

Nota informativa de l'edició	61
Sobre el text	61
Esmenes no ortogràfiques al text de 1925	64
Sobre l'anotació	66

Bibliografia sumària sobre <i>El cor quiet</i>	69
--	----

EL COR QUIET

Taula	73
-------	----

LES NITS	75
----------	----

1 Nocturn, 77 | 2 Proximitat de la Mort, 79 | 3 Nit de Sant Joan, 83 | 4 Cau a la mar l'estel més bell, 86 | 5 Perdut en mon jardí, 88 | 6 Corrandes d'una pluja a la nit, 91 | 7 El somni del destriament, 93 | 8 A Jesús, 95 | 9 A mig son, 98 | 10 El beat supervivent, 100

ELS ARBRES	103
------------	-----

11 Els nostres pins, 105 | 12 Els ametllers de Sarrià, 107 | 13 Els pollancs de França, 110 | Fruiterar florit (14-18): 14 Cada cosa en son lloc, 112; 15 Les flors de l'aubercoquer, 112; 16 Cadascú té el seu estil, 113; 17 El presseguer amagadís, 113; 18 Senyals de Març, 114 | 19 L'eucaliptus de Quarto dei Mille, 115 | 20 Presseguer florit, 117 | 21 Els cocoters de Macuto, 118

LES ESTAMPES	121
--------------	-----

22 Venus, 123 | 23 Casa que fou de pescadors, 125 | 24 El sol a muntanya, 127 | 25 Pleniluni de Juliol, 129 | 26 Oh serena de la mar..., 130 | Els tres altars (27-29): 27 El Pou, 131; 28 La Finestra, 132; 29 La Llar,

133 | 30 El retorn al poble, 134 | 31 Arts de bruixeria, 137 | 32 Capvespre de Juny, 139 | 33 Dansa, 141 | 34 El raig de sol, 143 | 35 Mar de diumenge, 145 | 36 A un gripau, 147 | 37 Porta d'hostal, 149 | 38 Cançoneta incerta, 150 | 39 Humil, 152 | 40 Un capvespre, 153 | 41 A muntanya, 155 | Cançons de llogarret (42-47): 42 Ramats, 157; 43 Idilli, 157; 44 L'orgullós, 158; 45 Anant a missa, 158; 46 El pacient, 158; 47 Embadaliment, 159 | 48 Idilli, 160 | 49 Festeig dominical, 162 | 50 Novembre, 164 | 51 El meu balcó, 165 | 52 Fred, 166 | 53 Neva, 168 | 54 Aparador de joguines, 169 | 55 Volts de Nadal, 170 | 56 Cançó de Nadal, 172 | 57 Les gatoses, 173 | 58 Invitació de Febrer, 174 | 59 Dimecres Cendra, 176 | 60 Quaresma, 177 | 61 Processó a l'albada, 179 | 62 Divendres Sant, 180 | 63 Cap de núvol, 182 | 64 Pluja d'Abril, 183 | 65 A una oreneta, 185

LES ADRECES

187

66 La naixença d'un noi, 189 | 67 A un nin que morí, 191 | 68 En una diada onomàstica, 193 | 69 En unes noces, 195 | 70 A una núvia, 197 | 71 A unes glicines penjant damunt la casa d'uns nuvis, 199 | 72 De Maria Antònia Salvà, 200

L'ASSENYAMENT

201

73 Interval, 203 | 74 Una casa tancada, 205 | 75 En companyia, 208 | 76 Les fulles de l'Abril, 210 | 77 Poema de la Contrarietat, 213 | 78 Cançó de la Mudança, 216 | 79 Cançó de la quarantena, 219 | 80 L'home que fa giravoltar l'espasa, 222 | 81 Temença, 223 | 82 Santa Paciència, 224 | 83 El castell de l'Oblit, 228

SUPLEMENTS, PER JORDI CORNUDELLA

Cinc exemples de lectura	231
Artur Martorell, 'Els cocoters de Macuto'	237
Artur Martorell, 'Cançoneta incerta'	239
Marià Manent, 'Casa que fou de pescadors'	241
Nocturn	243
J. N. Santaaulàlia, 'Nocturn'	245
Jordi Cornudella, 'Idil·li'	251
Orientacions i propostes	255
Orientacions	257
Llengua, retòrica, mètrica, 259	
Trajectòria literària, 262	
Propostes de treball	267

ÍNDEXS ALFABÈTICS

Índex de seccions	273
Índex de grups de poemes	274
Índex de títols de poemes	275
Índex de primers versos	278

LES NITS

¿Quines són les imatges
que s'agiten al fons de vostres nits,
ocells planyívols, animals salvatges
4 quan les pobleu de queixes i de crits?
¿Voldrà lligar-se amb d'altres harmonies
la música de fulles, més suau
de nits que no de dies?
8 ¿Què cerca el vent nocturn a dins l'afrau?
Fins el penyal, guarnit de molsa bruna,
a mig pendís atravessat i cot,
mig diríeu que viu sota la lluna
12 per bé que sigui indiferent a tot.
Serena, quietud, vent i tempesta,
posats de la foscor,
¿porteu alguna divinal requesta
16 en ritme d'esperances i de por?
Almenys per mi, que entre la nit faig via
quan tanta d'animeta s'abalteix,
el gran drap de la nit es desficia,
20 l'obscuritat glateix.
Àngels, tal volta, elisianes roses
a frec esfullen de l'oscat sentit;
o brollen veus parentes, de les coses,
24 que frisen demanant un esperit.
El floc tot argentat, la lleu temença
de l'herba i el brancam tan llargarut,
¿són un engany de nostra vana pensa
28 o un mot tràgicament inconegut?
Una remor que flota esmorteïda,

¿del passat o el futur és el trepig?
 ¿Són els difunts que capten a la vida
 32 o els venidors que tusten al desig?
 ¿L'alè m'inspira d'una oculta raça?
 Mon pensament, ¿qui esgarriat me'l féu?
 Ah, fins em sembla com si fos ma passa
 36 d'un altre, caminant darrere meu!

¿On és l'aigua del pou que mai s'obrí,
 on el tresor colgat? Sóc a llur vora,
 i jo que els cerco, n'he romàs defora,
 40 com un que dorm, sens veure ni capir.
 Amara de llum pia
 –oh doll quiet i blanc
 del pleniluni que engrandeix ma via–
 44 la lassa i espectral malenconia
 del nostre mur de fang.

✪ Amb el cor inquiet, el parlant interroga el misteri de la nit i s'interroga en aquest món ocult. | GLOSSARI: 3 **planyívols** que es planyen || 8 **afrau** fondalada, pas estret entre dues muntanyes || 13 **serena** calma || 14 **posats** aspectes || 15 **requesta** demanda || 18 **s'abalteix** s'endormisca || 19 **el gran drap de la nit** la volta del cel en la fosca (metàfora) **es desfcia** s'agita, s'inquieta || 20 **glateix** batega fortament || 21 **elisianes** de l'Elisi, lloc on segons l'antiga mitologia sojornaven els homes virtuoses quan eren morts || 22 **a frec** a tocar || **esfullen** arrenquen els pètals (de les roses) || **oscat sentit** sentit trencat, interromput, perquè res no és clar || 21-22 **Potser** uns àngels a frec de l'oïda oscada, poc fina, desfullen roses de l'Elisi. || 23 **brollen** sorgeixen || 24 **frisen** s'impacienten d'esperar una cosa que no ve || 23-24 **o**, de les coses, sorgeixen veus molt semblants que s'impacienten demanant un esperit || 25 **floc** volva, borralló || 27 **pensa** pensament || 29 **esmorteïda** apagada || 30 **trepig** acció de trepitjar a terra caminant || 31 **captan** pidolen, com un captaire || 32 **tusten** truquen || 34 **esgarriat** perdut fora camí || 37-38 (Al·lusió a dos motius bíblics) **del pou que mai s'obrí** el pou de Jacob, que obre per a Raquel (a *Poesia* «del pou que cal obrir», conforme amb Gènesi 29,10) | **on el tresor colgat** paràbola del tresor amagat (Mateu 13,44). || 39 **n'he romàs defora** n'he quedat exclòs || 40 **capir** entendre || 41 **amara** impregna || **pia** piadosa || 42 **doll quiet i blanc** la claror que emana la lluna plena || 43 **engrandeix** fa (semblar) més gran || 44 **lassa** fatigada || 45 **mur de fang** el cos dels mortals (metàfora).

I

- La Mort ve a passejar-se cada nit
 pel meu carrer, com un festejador,
 i fa una serenata més fina que el sentit:
 4 flautes d'angoixa i violins de por.
 Sento la seva passa
 que em glaça:
 ara, subtil, s'acosta a un finestró.
 8 Cada nit mira una criatura mig erta,
 cada nit senyala un brancal.
 A l'endemà hi ha una finestra oberta
 i mig clos un portal.
- 12 I la gent es trasposta.
 Resten mots cordials sense resposta
 i besos sense dar. Tothom, ànima endins,
 sent en el vell jardí créixer la brosta
 16 dels pensaments roïns.
 Ai!, ens fa la nostra ànima mesquina
 veure que un altre mor;
 mes si ve a nostra nuca l'aura fina
 20 se'ns agenolla el cor.

II

- No és que et plagui el gemec de vides endolades,
 oh dolç Senyor dels radiants palaus!,
 és només que exhaurires endebades
 4 tos missatgers seus.

Hom pot fugir de ta besada pia,
de tos gentils retrets,
de tos baumes secrets,
8 de ta divina i casta melangia,
dels tenebrosos volts
de ton altar, cenyit de testes recollides,
de ton somriure, que il·luminen sols
12 les llànties roges de tes cinc ferides.

Mes veu's aquí la Mort. És la grollera;
és l'última, la baixa missatgera.
De la casa vernal i transparent
16 vingué el Príncep al món, i al seu darrere
senescals, majordoms, florida gent.
Ja sols resta la Mort, que és l'establera,
la fe del descreient.
20 Però si encara ton voler la du,
jo et regracio per la Mort feresta,
que a Tu ens estira en el silenci bru.
Massa hem cedit a altra plaent requesta!
24 Hi ha en el sadollament l'oblit de Tu
i sembla que t'entelis en la festa.

Darrere meu s'ha esparpillat l'Ahir.
Puix no em menaren a la gràcia nova
28 la nit fosca ni el dia carmesí,
ni l'afalac del goig ni el de la prova,
no mereixo, Senyor, sinó morir.
Mes si Tu em veus tot ennegrit del vici,
32 ¿no em foragitaràs de ta claror?
Si he perdut mon anell esponsalici,
¿com podràs reconeixem, oh Senyor?

Jo sé que em damnaria ta justícia.
 36 Oh, ¿quina cosa meva millor t'implorarà?
 No les oïdes, plenes d'avarícia,
 ni els ulls, que miren sols per envejar,
 ni el front, llaurat d'una rancúnia brava,
 40 no pas la boca, on l'adulteri llu,
 sinó la mà que en el meu crim posava
 davant mos ulls, avergonyit de Tu!

☛ La Mort es passeja cada nit pel carrer del parlant i assenyalava les cases de les víctimes. El segon cant interpel·la la divinitat en un monòleg sobre la mort i el perdó amb nombrosos fonts bíbliques i de la pròpia tradició. ■ GLOSSARI: **I.2 festejador** un que va a festejar (obsequiar algú amb festes i afalacs, per enamorar-lo). || **I.3 més fina que el sentit** inaudible, que no es percep amb l'oïda || **I.7 subtil** sigil·losa, que no es nota || **I.8 erta** encarcerada, rígida || **I.9 brancal** els costats d'un portal; aquí, per metonímia, el portal mateix, i la casa | | **I.10-11** La finestra oberta i el portal mig tancat (clos) són senyals externs que en aquella casa hi ha un difunt. || **I.12 es trasposta** perd el color, fa mala cara, s'afligeix || **I.13 mots cordials** paraules amables || **I.14 besos sense dar** petons sense fer || **I.15-16** (tothom) sent créixer, en el vell jardí interior (l'ànima), les branquetes i el fullatge (la brosta que treu l'arbre cada any), la brosta dels pensaments dolents, miserables, baixos (roïns) || **I.17** L'ànima se'ns fa miserable, poc generosa, avara, poc misericordiosa (quan veiem que un altre mor). || **I.19-20** però si som nosaltres els que sentim al clatell l'alè de la mort (aura fina) se'ns posa de genolls (el cor), es rendeix, s'humilia com per demanar perdó o implorar misericòrdia || **II.1-4** Déu, que habita en la llum celestial, no ens envia la Mort perquè li agradi sentir com els homes ens queixem en el dol, sinó perquè abans ja ens ha enviat tots els altres àngels bons (tos missatgers suaus, 4). || **II.7 baumes secrets** els teus bàlsams, que actuen sobre nosaltres sense que sapiguem com || **II.8 melangia** malenconia, tristesia || **II.9 volts** contorns || **II.12** la sang figurada de les cinc ferides sofertes per Crist a la creu || **II.15-19** Ja ens han visitat, a la terra, tots els estadants de la casa del cel (el Paradís): el Príncep (Crist) i les diverses menes d'àngels. Només queda la serventa de grau més baix, la que ens porta a tots a l'estable (la mort, en què creuen per força fins i tot els que no creuen en els altres àngels). || **II.20 ton voler la du** la teva voluntat porta (la mort) || **II.21 feresta** horrible, que fa por || **II.22 a Tu** cap a Tu (Senyor) || **bru** fosc, dens || **II.23** Hem estat febles i hem cedit a crides d'altres plaers. || **II.24 sadollament** satisfacció plena dels apetits del cos || **II.25 t'entelis** et recobreixis d'un tel (i ens costi veure't quan som a la festa, quan ens abonem en els plaers) || **II.26 s'ha esparpillat** s'ha despertat, ha obert els ulls (l'Ahir darrere meu, en lloc de l'Avui al davant, com una crida del passat, un retorn a la puresa anterior al pecat) || **II.27 puix** ja que || **gràcia nova** gràcia divina || **II.29 afalac** demostració d'amor, de sim-

patia || **II.32 no em foragitaràs** no m'expulsaràs (de la teva llum) || **II.33 esponsalici** d'esposalles (l'anell de casament que simbolitza el lligam de l'home amb la divinitat, del parlant amb la seva fe) || **II.35-36** Sé que la justícia teva (Senyor) em condemnaria, ¿quina part de mi sabrà implorar-te millor el perdó (del pecat comès)? || **II.40 llu** brilla, és visible || **II.41-42** sinó la mà amb la qual, en pecar, em tapava els ulls, per la vergonya de saber que Tu ho veies.